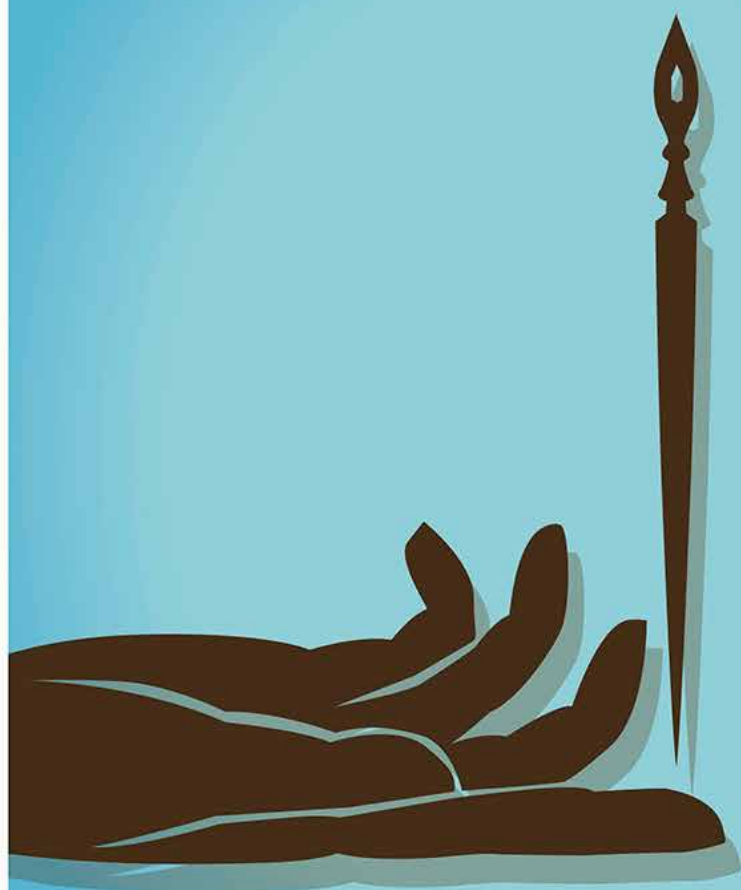

PETER DREHMANN'S ERFSMET

Een katholieke zoektocht

ROMAN

OVER DIT BOEK

De hoofdpersoon van *Erfsmet*, net als de auteur Peter Drehmanns genaamd, ervaart zijn leven als richting- en stuurloos. Als zijn vriendin hem ook nog eens in de steek laat, neemt hij het ferme besluit zijn leven anders in te richten: hij wil zich werkelijk en onvoorwaardelijk aan iets wijden. Schijnbaar willekeurig kiest hij als onderzoeksterrein de aangrijpende levensgeschiedenis van zijn oudoom, een geestelijke die carrière maakte in het Vaticaan, maar vanwege zijn eigenzinnige opvattingen werd weggestuurd. Na veel omzwervingen kwam hij in Brazilië terecht, waar hij ook overleed. Peter Drehmanns volgt dit curieuze leven, wat een fascinerende zoektocht oplevert die hem uiteindelijk bij het graf van zijn oudoom brengt. Daar blijkt dat de keuze om het leven van zijn bloedverwant te onderzoeken misschien toch niet zo'n toevallige is geweest...

Erfsmet is een intrigerende mengeling van kroniek, belijdenis, fictie, reportage, autobiografie en familiegeschiedenis, geschreven op het scherp van de snede. Het is daarnaast een roman over de vrije wil, toeval, lotsbestemming, geloof, waarachtigheid en erfelijkheid.

Peter Drehmanns

Erfsmet

Roman

INHOUD

I Roermond

Delirium Drehmanns
Roermond revisited
Machtige voorvorming
Erfelijk materiaal
Boven- en onderaardse zaken

II Raparium

II Rome

Vluchtpunt (Urbi et Orbi)
In den beginne
Poorten
Camping Nomentano, Palus Putredinis
Het geheime archief
De heenzening
De plek
Het heilige kruis en de knoop
Het geheime archief II

IV Rio de Janeiro en nog verder van huis

Smrt

Aankomen

Zuurdesem

Monastieke attenties

Busblues

De goddelijke wever

Ontvreemde en ontspoorde woorden

Vagevuur

Een lege kist

Het verdriet van dr. Jules Decrock

Zonder deksel

Het laatste woord

Voor Vuur(vlieg)

‘Alles, trouwens, is het uiteinde van een mysterie. Inclusief feiten. Of het ontbreken daarvan.’

JOÃO GUIMARÃES ROSA

‘This year, this year
everyone just stood around
and watched my family tree burn down
watched it crumple on the ground
making no protesting sound
as if justice was finally found.’

MARK EITZEL in *‘This year’*

‘Peerke, mijn lieve charmeur, chaotische chaperon, dier zonder hol – maak je boek af, doe je best om niet op je tanden te knarsen.’

K. B.

Wat nu? Ik kijk omhoog. Misschien dat de wolken het me kunnen vertellen. Alle zegen komt immers van boven. Jawel, er zijn wolken vandaag. En die hebben iets te vertellen. Het gaat er slechts om hun de juiste betekenissen te ontfutselen. De geheime boodschap te lezen die zich in die vormen verbergt.

Ik twijfel. Is het cumulus (de scherp omlinjnde bloemkoolwolk), cirrus (met aureolen omringde plukken dons) of alto-cumulus (schapenwolkjes waartussen smalle openingen licht doorlaten) die vandaag het zwerk beheerst? Volgens meteorologen zijn de wolken en hun specifieke structuur uitstekende voorspellers. Ze vertellen vaak wat de reiziger boven het hoofd hangt, heb ik eens ergens gelezen. Maar ik kan er niet echt wijs uit worden, de vormen boven mijn eenzame gestalte veranderen voortdurend. Alsof ze tegelijkertijd verstoppertje en ik-zie-ik-zie-wat-jij-niet-ziet spelen.

Aangezien er hier geen sterveling te bekennen is, moet ik toch op een goddelijk teken hopen dat mij mededeelt waar die verdorde vent begraven ligt. Voorlopig krijg ik echter alleen maar profane voorstellingen voorgeschoteld. Ik zie Attisfiguurtjes die een bloemenguirlande dragen. Ik zie een naakte Venus, zittend in een grote schelp die door twee gevleugelde eroten wordt gedragen. Ik zie een wolkenformatie die het verhaal vertelt van de jager Aktaion: vanachter een rots bespiedt hij de badende Arte-

mis en op zijn hoofd groeit al het gewei dat duidt op zijn bestrafing. Door de toorn van Artemis verandert hij langzaam in een hert en wordt vervolgens door zijn eigen honden verscheurd.

Jupiter de hemelgod laat zich kortom niet onbetuigd, maar de god der katholieken zwijgt. En dat is nou juist degene die mij moet helpen de dooie pater op te sporen.

Een vliegtuig boort zich in de rug van Venus, penetreert Artemis en doet de bloemenguirlande uiteendwarrelen. Er zal een moment komen waarop het de bodem zal vinden en de wielen zal uitwerpen na dit avontuur van wichelarij.

Je draait je om. Het zweet volgt gedwee. Je stinkt, meer dan ooit stink je. Naar het kadaver dat je zoekt.

De warme wind bepotelt je vel. Hoeveel zou je nog wegen?

Opnieuw kijk je omhoog. Een wolk als een berenvel, neergegoid voor een haardvuur dat steeds meer uitwaaiert en ten slotte de berenvacht verschroeit. Dit kan alle kanten op. Dit gaat nergens heen.

Misschien hebben ze hem ook na zijn dood opgejaagd en moest hij zelfs in ontbonden staat de zoveelste verplaatsing ondergaan. En ligt hij dus niet meer op het vooralsnog onvindbare redemptoristenkerkhof van Juiz de Fora, waar zich volgens de officiële lezing zijn laatste rustplaats zou bevinden nadat ze zijn lijk van het kanunnikessenklooster in Campinas naar Belo Horizonte hadden gezeuld en van daar naar hier. Maar waar is hier?

Misschien ook is deze vent-uit-één-stuk in veertien partes gesneden, zoals Osiris overkwam toen zijn broer Seth hem doodde, en ligt hij op even zovele plaatsen begraven. Wat moet ik dan? Mezelf opsplitsen? Mijn linkeroor op de ene zerk leggen, mijn getatoeëerde voet op een andere, mijn blindedarm op tombe nr. 3 neervlijen, mijn scrotum achterlaten bij nr. 4 enzo-voorts...

Hoe vaak hoor je trouwens niet dat Braziliaanse begrafenisondernemers het verkeerde lijk opsturen als het elders ter aarde

besteld moet worden? Bij aankomst blijkt op het label aan de zak een andere naam te staan dan die men verwachtte. De afzender beweert echter dat het postpakket toch de juiste persoon bevat en dat er alleen een verkeerd label aan is vastgehecht. Wie moet je dan geloven? Voor hetzelfde geld wordt dan almaar het verkeerde lijk beweend en is de authentieke dooie kwijtgeraakt, veroordeeld tot eeuwig dolen.

De wind is weer gaan liggen. De wolken wachten, ineengedoken konijnen, aangeslibde keien. Een zeldzaamheid, zo makkelijk als ze nu te benoemen zijn, deze metamorfosegeile donderstenen, deze gestolde luchtspiegelingen.

Ik zou hier net zo goed zelf kunnen gaan liggen. Wat maakt het nog uit? Ik heb mijn best gedaan de wereld te bewijzen dat ik in leven was, in het leven stond, onder de levenden was, levend aas was. Maandenlang heb ik een dooie pater gestalkt. Ik heb me zijn verhaal toegeëigend en nu weet ik niet meer hoe het verder moet. Laat ik gaan liggen om er een open einde van te maken. Opdat de maden mij de sacramenten zullen toedienen. Opdat ik hopelijk spoedig zal kunnen zeggen: na vele naspeuringen hebben de vleesvliegen mij gevonden, ik ben terecht, het doel is verwezenlijkt.

I

ROERMOND

DELIRIUM DREHMANNS

Telefoneren is mij een gruwel. Die stotterende wachttoon en dan ineens een persoon die er tegelijkertijd is en niet is. Voor je oren is hij/zij er, voor je ogen en de overige zintuigen speelt hij/zij verstoppertje. Zoiets valt amper te bevatten, maar desalniettemin word je geacht te doen alsof het de normaalste zaak van de wereld betreft. Hoewel je volkomen sprakeloos bent, moet je je kenbaar maken. Wie je bent, wat je wil, waarover het gaat.

‘Drehmanns...’ Het klinkt als een bevel, alsof die naam ontzag en een beetje vrees moet inboezemen.

‘Dag oom, met Peter Drehmanns.’

‘Dag Peter Drehmanns.’ Zoveel Drehmanns op de vierkante meter, dat wordt zelfs de genealoog van onze familie ietwat te gortig: zijn ‘Peter Drehmanns’ moet ironisch bedoeld zijn. Of geniet hij er juist van die naam zo vaak mogelijk in zijn oorschelpen te laten weerkaatsen? Het is immers een naam die voor hem een hoop verklaart, die zijn bestaan in zeer grote mate rechtvaardigt en bestendigt.

In het voorwoord van de door hem geschreven en in eigen beheer uitgegeven *Kroniek van de familie Drehmanns* oppert mijn oom dat deze ‘vrucht van enkele jaren vrijetijdsbesteding’ een boodschap bevat, ‘toepasselijk voor alle nakomelingen, want het leidmotief was: “Wij kunnen er ook niets aan doen, dat we zijn zoals we zijn.” Voorwaar: een aantal karaktertrekken blijken

blijvend, door alle generaties heen, ondanks veelsoortige opvoeders en veranderende tijden.’

Voorwaar: die naam – Drehmanns – staat als een hek om je heen en zelf ben je niet meer dan een voortuintje, dat regelmatig aangeharkt of bijgeknipt moet worden. Zoiets althans beweert mijn oom en ook mijn vader heeft nooit nagelaten zijn kroost in te peperen dat wat zij deden of niet deden ‘typisch Drehmanns’ was, dat elke capriool die je ten beste gaf doordrenkt was met nobel Drehmannsbloed – er bleek geen ontkomen aan. Des Drehmanns, dat is (aldus mijn oom) niet toegeven, koppig en ondiplomatiek zijn, zeggen ‘het is van mij en blijf ervan af’, zeggen ‘God heeft het gewild’ en daarmee alles rechtvaardigen wat je uithaalt. ‘De Drehmannsen flappen het eruit en ze weten het veel beter dan wie ook – wat natuurlijk ook zo is,’ voegt mijn oom daar nog aan toe. Typisch Drehmanns, dat is (volgens het evangelie van mijn vader): geobsedeerd zijn door je doelstellingen, dwars door alle dingen heen gaan, overal stront mee krijgen, de eigen mening willen doordrukken, recht door zee zijn, een sterke drang voorwaarts hebben, je een plaats willen verwerven, iemand willen zijn, de souplesse in het sociale verkeer missen. Dikdoenerij dat hele Drehmannsgedoe, vindt mijn moeder (die uit een veel voornamere familie stamt), een absurd sterk familiebewustzijn, waarschijnlijk voortvloeiend uit een minderwaardigheidsgevoel. ‘Oké,’ werpt mijn vader dan tegen, ‘misschien maak ik me wel een beetje schuldig aan een overintensivering, maar jij bent in een *understating* situatie.’ Hopelijk is taalgevoel niet erfelijk.

Het begon allemaal met een zekere N.N. Drehmanns, van wie de voornaam en de geboortedatum onbekend zijn, maar over wie de ‘op blijkbaar bewaarswaard geachte stukken’ gebaseerde kroniek van mijn oom vermeldt dat hij in 1762 het leven liet en dat hij de schrijfkunst meester was. Om die dubbele N in mijn achternaam te rechtvaardigen zeg ik altijd dat er ooit even een verdwalde mof in onze stamboom is geklommen. Maar de

waarheid is uiteraard dat mijn wortels in Duitsland liggen en dat die Nomen Nescio Drehmanns een regelrechte *Sauerkraut*-vretter was. Mijn oom heeft echter ontdekt dat de schrijfwijze van de naam door de familieleden zelf niet altijd even consistent is gebruikt. In verschillende archiefstukken en in het gebedenboek van de familie stuitte hij behalve op de gangbare naam op Drehmans, Tremans, Tremanns, Drehmans en ook nog Trämans. ‘Vanaf 1839 zien we onveranderlijk de tegenwoordige schrijfwijze gehanteerd.’

Afgaande op die naam (Drehmanns *mit doppel N*) zou je kunnen beweren dat de eerste Drehmanns misschien een draaiorgelman of een carrouselhouder is geweest, of in karakterologisch opzicht een draaikont (wat niet kan kloppen, want volgens mijn vader zijn we juist recht door zee). Hoe dan ook, liever had ik Driestman geheten, of Droefbergh.

Degene die de familienaam werkelijk pas enig gewicht geeft en mogelijk hoofdverantwoordelijk is voor de ijking van onze genen, voor het waarmerk Drehmanns, is de Roermondse stamvader Frans-Joseph Drehmanns, die zich in 1826 in die stad aan de Maas vestigde. Begonnen als eenvoudige likeurstoker, in een mum van tijd uitgegroeid tot een uiterst succesvol en alom gerespecteerd burger, die een fortuin vergaarde met de door hem opgerichte handelsfirma F.J. Drehmanns & Zonen en een zoon verwekte die bisschop van Roermond werd. Een schoolvoorbeeld van de kleine man die zich door werkkraft en tomeloze eerzucht een plaats verwerft in de lokale elite. Lijk ik op mijn daadkrachtige, gedisciplineerde en streberige betovergrootvader?

Laat ik het zo zeggen: steeds meer kom ik tot de ontdekking dat ik een geboren onanist en neuspeuteraar ben (aan mezelf pulken, zowel lichamelijk als mentaal, dat gaat mij nog het beste af) én dat alles (helaas) een kwestie van discipline is, zelfs zaken die een zogenaamde spontane dimensie heten te hebben, zoals neuken, janken, woede e.d. De kwaliteit van deze driften of ge-

moedstoestanden is in beslissende mate afhankelijk van de tucht die je bij de 'uitoefening' ervan betracht. Iemand die zich zomaar laat gaan, oogst slechts weeë vormeloosheid. Ik heb het woord discipline, talloze malen vermanend gebezigd door mijn vader, altijd afstotend gevonden, irrelevant zelfs. Maar onderhand voel ik me genoodzaakt het te rehabiliteren: het is zonder meer een sleutelwoord in mijn curriculum vitae. Ik weet immers: mijn leven is amorf en al mijn verrichtingen blijven bakenloos – slordige, onbruikbare plannen – omdat ik de discipline ontbeer mij werkelijk en onvoorwaardelijk aan iets (wat dan ook) te wijden.

Is het daarom dat ik mij nu op pater Drehmanns stort, als een vampier, om bloed aan hem te onttrekken, om mijzelf te verankeren, om een einde te maken aan dit bloedeloze navelstaren en de blik naar buiten te richten en niet langer de gevangene te zijn van mijn eigen waanvoorstellingen, van mijn solipsisme? Om vervolgens weer de gevangene te worden van mijn familie, mijn naam, en gemengeld te worden tussen die twee N'en.

Laat ik het zo zeggen: mijn plaats in de stamboom is ongewis, ik vlieg uit en vlieg terug, land op een dode tak, tuimel naar beneden, weet niet meer waar en (dus) wie ik ben, de familie faalt als kompas en in deze desoriëntatie voel ik mij gelukkig, jawel, als ik erin slaag mezelf te desoriënteren is opluchting mijn deel, en misschien is dat wel de perfecte (en paradoxale) modus vivendi om niet te hoeven leven, om niet deel te hoeven nemen aan het leven, om er maar een beetje bij te hangen, als een blindedarpje of een vleermuis of... het idee dat je nog alle kanten op kan... omdat je verdwaald bent... omdat je niet weet te kiezen tussen de geslagen hond en de jachtige jakhals, en als een loopse teef tussen die twee pendelt totdat...

Ja, draaf maar door, Drehmanns, met die naam van je. Wat wil je nou, draaikont? Koppig ontkennen dat je er iets mee te maken hebt maar ondertussen wel x keer die naam in de mond nemen, ondertussen het wel beter menen te weten dan wie ook, van alles eruit flappen en geobsedeerd zijn door je doelstelling

geen waardige telg van het geslacht D. te zijn, iemand te willen zijn door je als niemand te afficheren.

‘Dag Peter Drehmanns.’

‘Dag oom. (Ik ben een vampier wiens tanden zijn uitgetrokken, Nomen Nescio is mijn naam.) Ik wilde graag een afspraak met u maken om u wat vragen te stellen over pater Drehmanns.’

‘Uitstekend, neef. Ik stel voor dat je naar Roermond komt. Daar is hij tenslotte geboren. Dat is de bakermat van onze familie. Wanneer schikt het je?’

ROERMOND REVISITED

Na een reis van anderhalf uur, waarbij ik heb verzuimd naar buiten te kijken, kom ik aan. Het stationsplein is amper veranderd sinds de laatste keer dat ik hier was, misschien tien jaar geleden. Hooguit hebben enige etablissementen een andere naam gekregen. Roermond.

Toen koning Willem I op 7 juni 1815 in deze stad arriveerde trof hij een oord aan met wat armetierige overblijfselen uit de Franse tijd, zoals een paardenposterij, een centraal bureau van weldadigheid, een strafgevangenis en een kantoor van de waarborg voor gouden en zilveren werken. Aan de rivier de Roer lagen een pel-, looi- en oliemolen (in vervallen staat), een half ingestorte spinfabriek en een meel- en papiermolen er voor spek en bonen bij. Voorts bood de stad een ontmanteld douanekantoor, een kanselarij die de marechaussee onderdak bood, een seminarie dat diende als infirmerie voor het garnizoen, een voor de sloop bestemde Heilige Geestkerk, een minderbroederskerk die als hooi- en stromagazijn werd gebruikt en talloze lege huizen. ‘Het toenmalige Roermond moet op de koning een weinig florissante indruk gemaakt hebben,’ stelt baron van Hövel tot Westerflier vast in zijn boekje *Roermond vroeger en nu*.

‘Roermond, waar ik de eerste 23 jaar van mijn leven zou slijten, was in die dagen een klein provinciestadje van circa 5000 inwoners en had als in zich verzameld, alles wat er burgerlijks leefde in die laatste jaren der 19e eeuw. Het was er uiterma-

te saai, maar omdat men niet beter wist, nam men dat rustig aan en dacht, dat het zo hoorde.’ Dat schrijft de man over wie ik gelezen heb in de *Kroniek van de familie Drehmanns*: mgr. dr. Jos. Maria Drehmanns. Joseph II. De pater. Gestorven vijf dagen voordat ik werd geboren.

Roermond. Nu is het de stad waar enige maanden geleden zes zusjes levend verkoolden nadat hun vader het huis in brand had gestoken. Wegens familieomstandigheden. Terwijl het vuur de pyjama’s van de meisjes verschroeiëde had de overbuurman een tuinstoel uit het berghok gehaald, deze uitgekapt en een sigaretje opgestoken, teneinde vanaf de stoep het spektakel aan de overkant gade te kunnen slaan. ‘Met een geoefend oog stelde hij vast dat zich een ramp voltrok,’ meldde de plaatselijke krant de volgende dag.

De stad waar rond dezelfde tijd een groep Antillianen op de vuist ging met een groep Marokkanen en het bloed door de Veldstraat stroomde. Reden genoeg voor de burgemeester om te overwegen het uitgaanspubliek in de binnenstad preventief te fouilleren op wapens ‘om ellende later op de avond te voorkomen’.

De stad waar ik geboren schijn te zijn. Makkelijke bevalling, moeilijk kind (helaas hebben ze mijn moeder niet preventief gefouilleerd om latere ellende te voorkomen). In het Laurentiusziekenhuis, waarvan ik me de oranje markiezen herinner, de deur van ijsglas en daarachter de mijnwerkerslamp van de keel-, neus- en oorarts, van wie ik in ‘het ballonnetje’ moest blazen, zodat hij ongestoord gaatjes kon prikken in de zeefbeenholte van mijn neus en het snot in een ijzeren schaalje stroomde. Lachgas was het, een verraderlijk woord, een woord dat – zodra je wist wat het inhield – je op je hoede deed zijn voor alle andere woorden. Lachgas dat uit een ballonnetje kwam dat geen ballonnetje was. In de witte windsels van het Laurentiusziekenhuis – daarin werd je opgevangen, je val gebroken om 11.03 uur ’s ochtends van die bewolkte 22 september van het jaar 1959. Op die plek werd je te voorschijn getoverd en daarheen keerde je amper vijf jaar later terug om weggetoverd te worden door een wolk lachgas.